

Növényvédő szerek és egészség

Kesztyűs kézzel bánni velük

Növényvédő szert rakodtak az egyik térszobában. Egy zsák kiszakadt, a vegyszer a nyakába dőlt a dolgozónak. A bőrén át felszívódott, s az illető egyhetes szenvedés után meghalt a kórházban.

Nem játékszer

Az eset nem Csongrád megyében történt, de tanulságai itt is érvényesek. Annál is inkább, mert tavasszal, nyáron, hetente olykor több beteg is kerül kórházba növényvédőszer-mérgezés tüneteivel. A mezőgazdaság kemizálása veszélyekkel jár, s aki ezt nem veszi tudomásul, megjárhatja.

— Valamikor csak rézgáliccal meg nikotinnal permeteztek — emlékezik dr. Szarvas Ferenc professzor, a kórház belgyógyászati osztályának a vezetője. A negyvenes években indult kétes hódító útjára a DDT. Ez már nem természetes anyag volt, hanem mesterséges kémiai termék. A levéltetűtől a bolháig mindent irtottak vele, mire kiderült, hogy milyen károkat okozhat. Ez a vegyület ugyanis nem bomlott le, hanem elraktározódott a zsírszövetben. Húszéves használat után, az ötvenes évek végén fokozatosan vonták ki a forgalomból. Jöttek helyette a szerves foszfor-sav-észterek. Ezek maguktól is lebomlanak egy idő után. Rendkívül mérgezők: a kolinszteráz-enzimet bénítják, ezáltal önmérgeződés következik be, a beteg súlyos állapotba kerülhet, akár életét is vesztheti.

— **Hogyan lehet védekezni a hatásuk ellen?**

— Vannak bizonyos előírások, ezeket be kell tartani. Három helyen okozhatnak galibát. Ahol gyártják, illetve árusítják őket, üzemekben, boltokban. Gyakori a mérgezés a felhasználás során is. Meg kell bontani a zárt csomagolást, adagolni, keverni, bolygatni a mérgeket. Sajnos gyakori az is, hogy emberek tévedésből vagy öngyilkossági szándékkal megisszák ezeket a vegyszereket.

Jó huszonöt éve, amikor a professzor még kezdő orvos volt, ügyeleti időben bevittek hozzá egy beteget a klinikára.

— Ötven év körüli férfi volt, azt mondták, Wofatoxszal permeteztetett, attól lett rosszul. Mi az a Wofatox? Kiderült, a szakrendelésen sem ismerte ezt, az akkor még új szert a kollégám, azért küldte a klinikára. Sőt, már hozzá is a körzeti orvostól került, aki úgyszintén nem tudta, mit kezdjen vele. Szerencsére nem járt még le a munkaidő, főlhívtuk a vállalatot, ahol ezt forgalmazták, onnét tudtuk meg, mi a hatóanyaga, s a beteg megmenekült. Én pedig megírtam az esetet az Orvosi Hetilapban. Akkor még olyan ritkaságnak számított, hogy azonnal közölték.

Megelőzni — ha lehet

Sajnos, ma már nem ennyire ritkák az ilyen mérgezések. Jobban főkészült az egészségügy is. Minden évben kiadják a veszélyes mérgek listáját, ez állandóan a gyógyítók kezéig ér. A megelőzésre is megvan a szabályok rendszere, kérdés, mennyire tartják be. Dr. Zimányi Mária fő-

orvos szerint a munkahelyen még csak-csak. Ott ugyanis nem csak a dolgozó, hanem a vezetője is felelős, sőt, végső esetben kártérítést is követelhet, akinek az egészsége károsodott. Am a veszélyes vegyszereket kiskertben, háztájiban is használják, ott azonban felügyelet és többnyire védőfelszerelés nélkül. Az is megérne egy misét, hogyan vándorol a csak nagyüzemi használatra engedélyezett veszélyes mérgek a kisgazdaságba, ám maradjunk a témánál: hogyan és mivel védik a vegyszerrel dolgozók egészségét?

— Megvan az előírt védőfelszerelés: impregnált ruha, sisak, kesztyű.

— **Használják?**
— Nagyon utálják ezeket a dolgozókat. Őszintén szólva, nem is csodálom. A nyári melegben nem szellőznek, nehezek, kényelmetlenek. Amint mezőgazdasági vezetőktől hallottam: drágák is. Ha beszennyeződnek, nem lehet tovább használni. Akárhon nem is mosathatók. Csongrád megyében nem foglalkozik senki a tisztításukkal, a békéscsabai Patyolat vállalja ezt a munkát.

Egy szőlőtáblában találkoztunk permetezővel a nyáron. Fotós kollégám készíteni akart egy felvételt, de a munkások nem álltak közelnek. A védőfelszerelésük halomba rakva a tábla végében álltak. Utóbb beszélünk a főnökkel is, aki nevének elhallgatását kérve elmondta: ezt a munkát nem mindenki vállalja el. Rendkívül sok múlik azon, hogy a vegyszereket időben juttassák ki a növényekre. Előfordul, hogy ott hon bepálinkázik a dolgozó, de ha nem nagyon rézseg, nem merik hazaküldeni, hiszen, ki marad akkor dolgozni.

— **Hogyan tudja ellenőrizni a KÖJAL a szabályok betartását?**

— Nehezen. Nincs helyismeretünk. Az irodára kell először bemenni. Mire valami kacsakeringős dűlőn kiérünk a munkahelyre, rendszerint mindent rendben találunk. Azt is kötelesek vagyunk kivizsgálni, ha bejelentik, hogy valakinek az enzimértéke jelentősen süllyedt. Igen ám, de mire kimegyünk, már nem ott dolgozik az illető, nem azzal, az illetékes vezető nagyon jól tudja, mit kell mondani, s végül nem tudjuk kideríteni, mi okozhatta a figyelmeztető eredményromlást. A városi közegészségügyi és járványügyi szolgálatoknál is dolgozik ellenőr, de rossz feltételek között: nem áll a rendelkezésére gépkocsi, ha ellenőrizni indul, mehet busszal vagy biciklivel.

Meggyőzni

Dr. Horváth Adél, a Zöld Sándor utcai rendelőintézet üzemorvosa. Az ő dolga, hogy eldöntse, ki dolgozhat ártalmas vegyszerekkel, ki nem. Kora tavasszal készítenek egy-egy vérvépet, majd belgyógyászati vizsgálatnak vetnek alá minden növényvédő szerrel dolgozót. Utána általában hat-hetenként rendelik be kontrollra őket. Ahol legalább húsz ember van egy-két egymáshoz közel eső térszobában, oda kimennek, másnőnt a rendelőbe hívják be a dolgozókat.

— A legjobb eredményjelzője a munkánknak, hogy

az utóbbi két évben nem fordult elő növényvédő szer miatt foglalkozási megbetegedés. Még arra sem volt szükség, hogy valakit kórházba utaljunk. Persze, Pusztaszeren, Pusztamérgesen például meglátjuk, hogy bortermő vidék: sokkal több az úgynevezett fokozott expozíció: az enzimérték figyelmeztető romlása. Eddig még mindig használt a figyelmeztetés. Egyébként az a tapasztalatom, hogy az embereket meg lehet győzni, csak rá kell szólni az igazságot, s a fáradságot.

Dr. Zimányi Mária szerint a dolgozónak a legfontosabb a fizetés. Amíg nincs bajuk, addig jó részük lojalkisinyli a veszélyt. Munka közben ugyan nem isznak, de előtte még otthon bepálinkáznak. Ez az általános egészségkultúrával is összefügg: a magyar ember nem hiszi el, hogy megbetegedhet, míg nincsenek tünetei. Ezért van szükség a megelőző vizsgálatokra, s ezért lenne jó, ha jobb feltételekkel, hatékonyabban ellenőrizhetnék munka közben is a dolgozókat.

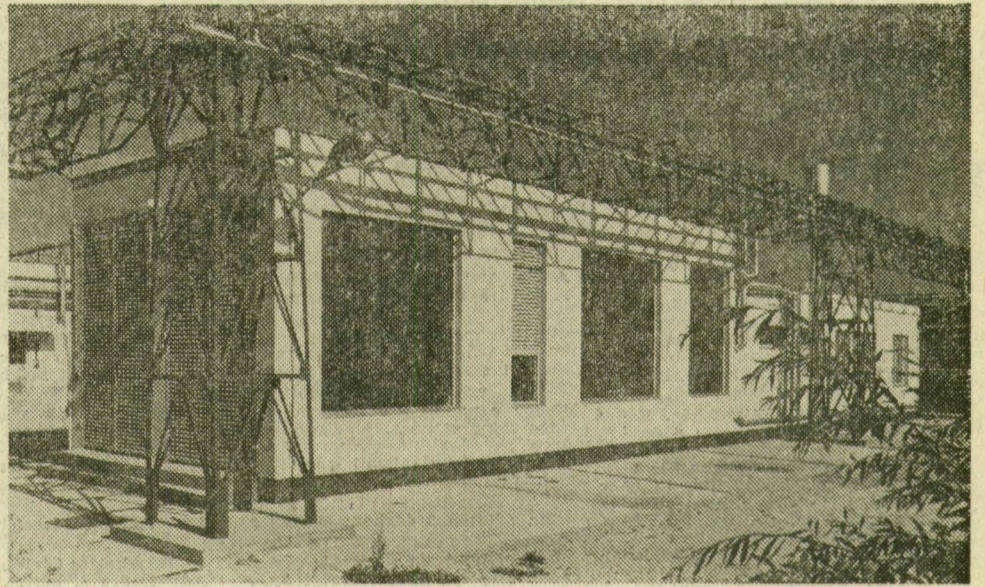
Hallottam egy történetet, hogy egy növényvédős brigád tagjai belerokkantak utóbb a vegyszeres munkába. Igaz lehet ez? Ennyire veszélyes ez a munka? Szarvas professzor azt mondja, a saját praxisában még nem fordult elő tartós egészségkárosodás növényvédő szerek miatt. A szakirodalomban felbukkan ugyan, de ott is erősen vitatott. A foszfor-sav-észterek inkább heveny mérgezést okoznak. Ezért nem is kell elijeszteni tőlük senkit: a veszélyt, s a védekezés módját ismernie kell mindenkinek, de aki tiszteli a hasznos mérgeket, annak nincs oka félni tőlük. A szó szoros értelmében kesztyűs kézzel kell bánni velük.

Tanács István

A BUDALAKK-nál

Folyamatos korszerűsítés

Megteremtik a termelés növelésének feltételeit

Az elkészült kompresszorház épülete

Szeged külső, ipari övezetében tágas, nagy területet foglal el a BUDALAKK szegedi gyáregysége. Olyan időszakokban is, mikor az ember hiába keresi az üzletekben a gyár slágertermékét, a diszperzitet, ha erre jár, a kerítésen betekintve messziről megláthatja a jól ismert, sárga vödöröket. Egységirakatok sorakoznak végig az udvaron, a belső utak mellett. Állandóan rakodó gépkocsik és kamionok váltják egymást. Hatalmas anyagforgalom zajlik itt, évente sok ezer tonna áruhoz szükséges alapanyagot és készárut mozgatnak meg.

A délelőtti műszakban körülbelül hatvanan dolgoznak a termelésben. Látogatásunk napján, a feladat 40 tonna diszperzitet és 32 tonna standolit, olajfesték legyártása. A parkettlakk, trinatlakk és oldószer termelése igény szerint, szakaszosan egy-egy időpontban történik. Kevés üzemünk van ilyen jó helyzetben, hogy termékeiért sorban álljanak a vevők. A folyamatos korszerűsítés eredményeként létre jövő új gyártási le-

hetőségre mindenképp szükség van.

Famaronas üzembe helyezik az új diszperzittöltő gépsort, amely lehetővé teszi, hogy évente 1500 tonnával nőjön a termelés. Természetesen ez csak lehetőség, az import alapanyagokból is ugyanennyivel többre lesz szükség. Ezt a beruházást készítette elő a már felépült új kompresszorház. Az itt beszerezett magyar gyártmányú GYKV-15,5 típusú kompresszor 20 köbméter sűrített levegőt ad percenként. Egy ugyanilyen teljesítményű gép tartalék-ként áll rendelkezésre. Az egész gépesítési, automatizálási folyamatnak alapvető feltétele a növekvő sűrített levegő-igény. Napjainkban a percenkénti levegőszükséglet 8 köbméter. A korábbi egyedi megoldások már nem biztosították a folyamatos működést. Az elkövetkező hónapokban beszerelendő új töltőgépsor egymagában 5 köbméter 10 atmoszférás sűrített levegőt igényel.

Az új épületben helyezték el az egyik üzem hőköz-

pontját is. A felszabaduló helyen az olajfestéküzem rekonstrukciójához szükséges elektromos vezérlőközpontot tudják felszerelni. Lehetővé válik a fűtő-, szellőztető- és elektromos hálózat felújítása. A 6,5 millió forintért épült létesítményben kapott helyet az új üzemiroda, és a dolgozók kényelmét szolgáló férfi- és női mosdóhelyiségek.

Az évek óta tartó és a jövőben folytatódó fejlesztési elképzelések így épülnek egymásra. A céltudatos, tervszerű munka eredményeként fokozatosan alakul át Szeged egyik reprezentatív ipari létesítményének az arculata.

Sántha László gyáregységvezető szerint az augusztusi rekordmennyiség és az októberi, várható 25 százalékos többletermelésük szűkítene az első fél évben keletkezett jelentős szállítási elmaradásait. Az alapanyag-ellátásban javulás tapasztalható, talán sikerül az egész évre vállalt kötelezettségeket a mostani erőfeszítések árán teljesíteniük.

T. Sz. I.

● **FATELEPEN.** A fűrészüzemben dolgozók munkája mindig nehéz, némiképp veszélyes is volt. Nemesak az emberek szakértelmén, hanem a rendelkezésükre álló technikán is múlik, hogy mennyire termelékeny a munkájuk. Új lengyel keretfűrészt kapott a DEFAG Tisza-parti fűrészüzeme, amely mintegy 25-30 százalékkal teszi termelékenyebbé a munkát. Fotóriporterünk, Nagy László, a fűrészüzemiek munkájáról készített őszi képes krónikát

